

39 '... und verschied'

'De manier waarop we met kinderen omgaan heeft iets eenzaam's' [...] 'Zelfs op de meest kindvriendelijke plekken heerst nog altijd een-ieder-voor-zich-mentaliteit.' Het waren deze woorden van een jonge moeder in een column in het dagblad Trouw¹ die in mijn hoofd waren blijven hangen. Zelfs op een kinderspeelplaats kunnen moeders – zo blijkt uit haar woorden – met de toekomst spelend om zich heen, blijkbaar 'iets eenzaam's' ervaren.

Ik ben op weg naar 73, heb wel groot groeiende kleinkinderen maar geen kind meer rondom mij in de zandbak. Toch vermoed ik het gevoel van deze jonge moeder wel te kunnen begrijpen.

Want ik zie zo ontzettend veel mensen om mij heen, op de televisie, in de reclamespots, verzameld rondom een adhd-cabaretier en waar dan ook, die vooral 'ieder-voor-zich en ontzétende lol' in het leven hebben, je leeft immers maar één keer en wellicht nog kort ook, kom op nou! En toch misschien 'iets eenzaam's'? Zoals die veertiger, dus toch geen jongen meer, die – eveneens in Trouw – over zijn vrienden schrijft: 'Het zijn heel fijne lui met wie ik al veel lol heb beleefd. Maar het zijn jongens van rond de veertig met zulke sterke meningen dat het bijna nooit komt tot een uitwisseling van standpunten. Zaken van het hart komen al helemaal niet aan de orde. Is het tij te keren?'

Ik herken dat gevoel van eenzaamheid dat je kan overvallen terwijl je in een in kring van bekenden, bijvoorbeeld een 'verjaardagsvisite', vertoeft. Hoe je kunt uitzien naar een – al is het maar heel kort – moment waarin een sfeer groeit van warme betrokkenheid. Een sfeer waarin het gesprek over onderwerpen waarover vooral gelachen kan worden (en ik doe graag mee!) even verder gaat reiken. Hoe je moet ervaren dat zo'n gesprek niet lukt. Uren bijeen, geen seconde samen. Ieder-voor-zich, dus 'rivalen' zou de

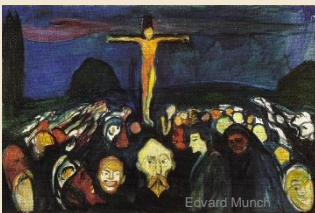
Deense filosoof, theoloog en cultuurcriticus Kierkegaard zeggen en is dat niet nog erger dan 'iets eenzaam'?

Soms denk ik: ben ik misschien van een generatie die niet meer zo goed mee kan en wil met dat 'moderne levensgevoel' met z'n snelheid, luchtigheid, oppervlakkigheid, hijgerigheid, schreeuwerigheid en rivaliteit? Of zegt dat toch iets over de tijd waarin we leven?

Soms denk ik: zouden al die elke dag zo ontzettend vrolijke mensen, na weer zo'n fantaaaastische avond, voor het slapen gaan toch ook niet – al is het maar af en toe en maar één minuutje – even stil liggen peinzen over vragen en pijn in hun eigen leven of in dat van mensen in hun nabijheid? Zou het kunnen zijn dat ze zich daarin dan eenzaam voelen?

Je vindt het misschien gek, maar dit alles overdacht ik vandaag opnieuw, op de morgen nadat ik gisterenavond de Matthäus Passion mocht beleven. Je merkt het, mijn gedachten kunnen rare sprongen maken.

We zijn daar bij die uitvoering met vier mannen, geen veertigers meer! We worden onderdeel van een prachtige gezongen uitvoering van het zo bekende lijdensverhaal. De tijd verglijdt, in het verhaal én in de zaal. Eerst is Jezus door zijn maat Judas verraden en gevangen genomen ('*Sind Blitze und Donner*'), dan laat die grootspreker Petrus Jezus in de steek, maar huilt daarna van berouw ('*Erbarme dich*').

Het kan nog erger: we zijn inmiddels op Golgotha en horen hoe Jezus aan het kruis de klacht '*Eli, eli, lama sabachtani*' uitschreeuwt omdat hij zelfs door zijn God is verlaten. Over eenzaamheid gesproken! De mensen in de zaal verstillen. In de grote ruimte klinkt alleen de stem van de evangelist: *Aber Jesus schrie abermal laut – en steeds eiler – und verschied.*

Und verschied. Er is alleen maar stilte, een eeuwig moment van stilte. In die enkele seconden word ik door een baaierd van gedachten overrompeld: *Louise en ik zitten met Martijn – in 2013 – in het Concertgebouw en we luisteren naar de Matthäus Passion. Martijn die van Bach was gaan houden. Een grote liefde van Martijn van eertijds, die ons op 26 oktober 2015 – zijn geboortedag – daaraan herinnerde: Weet je nog Roel dat Martijn niet van Bach hield en dat jij zei: ‘Dat komt nog wel jongen!’. Je hebt gelijk gekregen. Ruim een jaar na die Matthäus Passion in 2013 zakt Martijn bij zijn huis in elkaar ... und verschied ...*

Een hand van rechts legt zich op mijn knie. Een schouder van links legt zich tegen mijn schouder. Na die eeuwigheid begint het koor te zingen: *Wenn ich einmal soll scheiden...*

Dan keert de rust weer. Nog een aantal verzen uit Matteus, nog een enkele aria, het slotkoor. Dan stappen we de koude avondlucht in. Dat eeuwige moment heeft zijn plek in mijn hart gevonden.

In de trein spreken wij met ernst en vooral ook met luchtigheid over het leven. En hoewel we niet meer de jongsten zijn is er zelfs sprake van enige onbezonnenheid in ons gedrag. Maar dat kan ik beter voor mezelf houden.

Je begrijpt niet hoe dat kan? In blog 32 schreef ik: *Het verdriet slijt niet, de lach is niet minder dan voorheen. Ze kunnen het – geloof ik – sámen wel goed vinden in onze hoofden en harten. [...] Misschien schrijf ik wel onbegrijpelijke taal over ons levensgevoel, [...] Hoe moet ik ánders uitdrukking geven aan ons dubbelzinnig bestaan?*

Wat is het bijzonder dat menselijke nabijheid, aandacht, troost kan worden ervaren, ook zonder dat een woord hoeft te klinken. Het zijn *die* momenten, steeds weer: Louise komt een winkel binnen en er is die oogopslag. We treden in het geroezemoes van het restaurant en er is die hand van de gastheer. Sprakeloos brengen die ogen, die hand, die schouder tot uitdrukking: *ik zie je – ik ervaar je – ik weet van je verdriet – ik deel met jou.*

Zo gaat dat als rivaliteit ontbreekt en genegenheid bloeit.

Als ik mijzelf over enkele ogenblikken heb leeg geschreven, zullen we naar Kranenburg fietsen. We zullen bij Martijn zijn. We zullen in de bijna-vriescou, maar met een stralende zon, weer op 'ons' bankje zitten. Daar zien we dan opnieuw die opengaande deuren van de kapel. Hoe gedempte trommels en trompetten in de Funeral March van Purcell ons vieren naar binnen begeleiden, met Martijn in ons midden, de dalende avondzon achter ons. We zien dan opnieuw hoe de hoofden in de overvolle kapel zich opheffen, hoe onze blikken elkaar op afstand ontmoeten. Hoe in een ondeelbaar ogenblik een verbinding ontstaat met hen die in de aula op ons wachten.

Toen konden we afscheid nemen – *samen, niet eenzaam*.

Niet jong meer, niet 'iets eenzaam'. Met opgeheven hoofd zien en voelen we, soms op heel bijzondere plekken en momenten, mensen om ons heen. Zoals die mannen naast mij, tijdens dat eeuwige moment in de Matthäus Passion: *Und verschied...*

Liefde heet dat! Daar kan niets tegen op.

1 Marjolein van Heemstra, theatermaker en schrijver, Trouw 27 februari 2016

Reactie? Klik [hier](#)

